

Aan:
Ministerie van Klimaat en Groene Groei
Inspraakpunt gewijzigd winningsplan Havenmond
Postbus 111
9200 AC Drachten
zienswijze-mijnbouw@minezk.nl

Betreft: Zienswijze op Ontwerpbesluit actualisatie winningsplan Havenmond (kenmerk DGRGG-DTDO / V-58210)

Datum: 17 juni 2026

Geachte staatssecretaris,

De Vereniging Oud Harlingen (VOH)¹ maakt hierbij gebruik van de mogelijkheid om een zienswijze in te dienen op het Ontwerpbesluit actualisatie winningsplan Havenmond. De Vereniging verzoekt u om niet in te stemmen met het gewijzigde winningsplan zoals dat nu voorligt. Wij vinden dat de belangen en de veiligheid van bewoners en van de historische stad Harlingen niet worden meegewogen bij uw besluit om de actualisatie onder voorwaarden toe te staan.

Zoals ook de Stichting Beheer Historisch Harlingen (SBHH) aangeeft in haar zienswijze van 5 juni 2026, was dit ook al het geval bij het Instemmingsbesluit winningsplan Havenmond van 12 mei 2015. Ook toen bleef de veiligheid van de inwoners en de historische stad Harlingen geheel buiten beschouwing. Reden voor de leden van de Vereniging om een motie met zes eisen aan te nemen en de SBHH op te richten om voor de realisatie van deze eisen te zorgen.

Veiligheid voorop

Als vereniging onderschrijven wij volledig de zienswijze van de SBHH. Elke schade als gevolg van de zoutwinning moet worden voorkomen. De veiligheid van stad en inwoners heeft de hoogste prioriteit. Zoals bij uw ministerie bekend is, wordt al tien jaar door de SBHH binnen de pilot Harlingen samengewerkt met gemeente Harlingen, Wetterskip, Provincie Fryslân en Frisia Zout om er voor te zorgen dat de veiligheid voor stad en inwoners gewaarborgd wordt via nadere voorwaarden aan de zoutwinning. Daartoe is een Samenwerkingsovereenkomst opgesteld en door betreffende partijen ondertekend. Via een brief liet de toenmalige minister van het Ministerie van EZK weten de inspanningen te waarderen. Een aanvullend meetnetwerk is aangelegd in de binnenstad en bewoners worden op regelmatige basis op de hoogte gehouden van de ontwikkelingen. Gesprekken met Frisia zijn opgestart om te komen tot een afdoende schaderegeling op basis van omgekeerde bewijslast.

Deze lokale inspanningen worden geheel genegeerd in het Ontwerpbesluit. De monumentale stad en haar inwoners worden op een zijspoor gezet in onze ogen.

¹ De vereniging heeft als doel het bewaren en door restauratie, herbouw, nieuwbouw en herinrichting al dan niet door derden, bevorderen van het stedenschoon van Harlingen, alsmede het verzamelen en tentoonstellen van voorwerpen, betrekking hebbende op de historie van deze stad.

Toetsing

Het ontwerpbesluit vermeldt dat het gewijzigde winningsplan is getoetst aan de Mijnbouwwet, het Mijnbouwbesluit en in het bijzonder aan artikel 36, eerste lid, van de Mijnbouwwet. Volgens dat kader kan instemming geheel of gedeeltelijk worden geweigerd of kunnen voorschriften of beperkingen worden verbonden aan de instemming indien dat gerechtvaardigd wordt door onder meer de veiligheid van omwonenden, het voorkomen van schade aan gebouwen of infrastructurele werken, het planmatig gebruik van de ondergrond, nadelige gevolgen voor milieu of nadelige gevolgen voor natuur.

De VOH stelt dat deze criteria ruim en zorgvuldig moeten worden toegepast. De belangen van natuur, milieu, veiligheid, schadepreventie en infrastructuur mogen niet beperkt worden opgevat. Een besluit over diepe zoutwinning onder de Waddenzee en nabij Harlingen moet niet alleen juridisch houdbaar zijn, maar ook bestuurlijk uitlegbaar en maatschappelijk verantwoord. Wij verzoeken u daarom het ontwerpbesluit niet alleen te beoordelen vanuit de vraag of instemming juridisch mogelijk is, maar ook vanuit de vraag of instemming, gelet op de onzekerheden en belangen, bestuurlijk wenselijk en maatschappelijk verantwoord is.

Onzekerheden en risico's

Mijnbouw gaat gepaard met onzekerheden. Risico's zijn aanwezig zoals ook helder te lezen valt in de SodM publicatie 'Staat van de sector Zout'. Bodemdaling is één van de risico's, naast instabiliteit van cavernes, lekkages aan putten, leidingen en cavernes en het gebruik van (diesel)olie. De bodemdalingscontour van 2 cm komt in het gewijzigd winningsplan onder de haven, de dijk en de stad te liggen. De rand van de bodemdaling is het meest risicovol door de scheefstand en daar liggen de zeekering, de monumentale stad Harlingen en de enige zeehaven van Friesland. Hoe het er in werkelijkheid gaat uitzien weet niemand. Wat we wel weten is dat de zoutwinning in NW Fryslân voor een veel grotere bodemdaling gezorgd heeft dan was voorspeld. Dit alles leidt bij ons tot grote zorgen.

Effecten van bodemdaling op de historische stad

Harlingen is een stad met meer dan 500 rijksmonumenten, meer dan 200 gemeentelijke monumenten, 425 beeldbepalende panden en een door het rijk beschermd stadsgezicht. Al ten tijde van het winningsbesluit heeft Ir. N. P. Pellenburg aangegeven dat Harlingen zich geen bodemdaling kan veroorloven omdat bodemdaling een niet te keren verhoging van het grondwater oplevert met onder andere als gevolg een verzwakking van de ondergrond en daardoor een afname van de draagkracht van de bodem. Dit kan grote gevolgen hebben voor de hele historische binnenstad omdat die niet onderheid is. Zaak is dus om er voor te zorgen dat de bodemdaling door de zoutwinning Harlingen niet bereikt. Pellenburg stelt een veiligheidszone van 500 meter voor.

Het ontwerpbesluit concludeert dat directe schade aan gebouwen door bodemdaling onwaarschijnlijk is. Die formulering is naar ons oordeel onvoldoende voor een stad met deze monumentale en cultuurhistorische betekenis. Onwaarschijnlijk is niet hetzelfde als uitgesloten. Bij een besluit dat loopt tot 2051 en ziet op diepe zoutwinning met langjarige bodemdaling hoort een afzonderlijke en specifieke beoordeling van de kwetsbaarheid van de historische stad en haar monumenten. Wij verzoeken u om een verplichte bouwkundige nulmeting van monumentale en kwetsbare panden binnen het relevante effectgebied op te nemen in de voorwaarden, inclusief een openbaar meet- en rapportagesysteem dat begrijpelijk is voor inwoners en eigenaren.

Effecten op inwoners en schade

De jarenlange ellende in Groningen heeft duidelijk gemaakt wat er met mensen gebeurt wanneer je thuis verbrokkelt en je op geen enkele wijze je recht krijgt. Voor de inwoners van Harlingen is niets geregeld. Ja, u geeft aan dat ze zich bij schade bij de Commissie Mijnbouwschade (CM) kunnen melden. Recent heeft de CM de eigen regels voor het afhandelen van aardbevingschade buiten Groningen bekritiseerd. In een verslag over de schadeafhandeling in Ekehaar en Hooghalen pleit de commissie voor een ruimere regeling voor mensen die schade hebben. Deze uitspraken van de CM, de ervaringen met de CM en ook de evaluatie van de CM door Ecorys dragen niet bij aan het vertrouwen dat bewoners hebben in de schadeafhandeling. SBHH wil voor Harlingen een afdoende schaderegeling op basis van het wettelijk bewijsvermoeden. Frisia heeft meerdere malen aangegeven dit ook te willen. Ondersteun dit zoals ook de SBHH vraagt.

Concluderen

De Vereniging Oud Harlingen gaat niet akkoord met de Ontwerpbeschikking zoals die nu voorligt. Op geen enkele wijze wordt de veiligheid van de monumentale stad en haar inwoners gewaarborgd. Wij onderschrijven de voorschriften en beperkingen die door de SBHH worden voorgesteld in haar zienswijze van 5 juni 2026. En willen daar nog aan toevoegen dat er een verplichte bouwkundige nulmeting van monumentale en kwetsbare panden binnen het relevante effectgebied moet worden opgenomen in de voorwaarden, inclusief een openbaar meet- en rapportagesysteem dat begrijpelijk is voor inwoners en eigenaren.

Met vriendelijke groet

Namens de Vereniging Oud Harlingen,

J. Feikema
Voorzitter